

**Reporting on Corporate Social Responsibility
by Banks, Companies and Financial Institutions
in Poland
Raport z badań**

Gdańsk, listopad 2003

This publication and the research that enabled it were co-financed by a grant from the Partners for Financial Stability (PFS) Program, a cooperative program of East-West Management Institute, Inc. The opinions expressed herein are those of the authors and do not necessarily reflect the views of the PFS Program.

1.1. Biznes społecznie odpowiedzialny (CSR) w krajowym sektorze przedsiębiorstw giełdowych (Marta Penczar)	3
1.2. Biznes społecznie odpowiedzialny (CSR) w polskim sektorze bankowym (Błażej Lepczyński).....	14
1.3. Biznes społecznie odpowiedzialny (CSR) w krajowym sektorze funduszy inwestycyjnych (Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych) i funduszy emerytalnych (Powszechnych Towarzystw Emerytalnych) - (dr Piotr Pisarewicz).....	22

1.1. Biznes społecznie odpowiedzialny (CSR) w krajowym sektorze przedsiębiorstw giełdowych (*Marta Penczar*)

W ostatnich latach rośnie w polskiej gospodarce znaczenie koncepcji wzrostu zrównoważonego (*sustainable development*). Rozwój zrównoważony to taki rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia bez pozbawiania możliwości przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb¹.

Przedsiębiorstwa stają więc w obliczu konieczności wdrażania idei biznesu społecznie odpowiedzialnego (*corporate social responsibility*), która jest odpowiednikiem koncepcji wzrostu zrównoważonego na poziomie mikroekonomicznym.

Podstawową zasadą wzrostu zrównoważonego i biznesu społecznie odpowiedzialnego jest połączenie w strategii biznesowej potrzeb - istotnych zarówno z punktu widzenia instytucji, jaki i grup podmiotów funkcjonujących w jej otoczeniu (pracownicy, akcjonariusze, kredytobiorcy, społeczność lokalna). Uważa się, że **celem działalności współczesnej organizacji powinna być zatem maksymalizacja wartości przedsiębiorstwa dla akcjonariuszy (*shareholders value*), przy zachowaniu równowagi w zaspokajaniu oczekiwań pozostałych interesariuszy (*stakeholders value*) - poprzez zintegrowanie działań o charakterze ekonomicznym, społecznym i proekologicznym.**

Istnieje wiele czynników, które wywołują zainteresowanie społeczną odpowiedzialnością biznesu²:

- nowe problemy i oczekiwania mieszkańców, klientów, władz publicznych i inwestorów w kontekście globalizacji i zmian przemysłowych na dużą skalę;
- kryteria społeczne coraz bardziej wpływają na decyzje inwestycyjne jednostek i instytucji występujących zarówno w roli konsumentów, jak i inwestorów;
- coraz większa troska o szkody wyrządzone środowisku naturalnemu przez działalność gospodarczą;
- przejrzystość działalności gospodarczej, do czego przyczyniają się media i technologie informatyczne.

¹ Zob. „Raport Komisji Brundtland”.

² Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, Green Paper, COM(2001) 366 final, Brussels, 18.07.2001

Z badań przeprowadzonych przez Ashbridge Business School³ wynika, iż przedsiębiorstwa, które podjęły działania związane z wdrożeniem koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego, mogą liczyć na:

1. poprawę wizerunku i reputacji firmy;
2. poprawę jakości zarządzania ryzykiem
  - poziom jakości zarządzania ryzykiem środowiskowym i społecznym wpływać może na zyskowność przedsiębiorstwa i decydować o jego istnieniu;
  - ryzyka związane z koncepcją biznesu społecznie odpowiedzialnego stanowią szczególne wyzwanie dla kadry kierowniczej, gdyż zarządzanie nimi wymaga szerokiego dialogu z zewnętrznymi interesariuszami – konsumentami, dostawcami, a jednocześnie ryzyka te są trudne do zmierzenia, skwantyfikowania (ryzyko utraty reputacji, lojalność konsumentów);
3. poprawę relacji z pracownikami;
4. poprawę relacji z pozostałymi interesariuszami;
5. poprawę relacji z lokalną społecznością;
6. poprawę wyników finansowych (jako wynik wszystkich powyższych czynników).

Tabela 1.1.1

Przykłady współpracy poszczególnych grup interesariuszy ze społecznie odpowiedzialnym przedsiębiorstwem

Grupy interesariuszy	Zakres współpracy interesariuszy ze społecznie odpowiedzialnym przedsiębiorstwem
1) Akcjonariusze i właściciele	<ul style="list-style-type: none"> • Formułowanie misji przedsiębiorstwa zawierającej także cele niefinansowe • Raporty o praktykach społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa
2) Pracownicy	<ul style="list-style-type: none"> • Partycypacja pracowników we współzarządzaniu przedsiębiorstwem • Zapewnienie pracownikom bezpieczeństwa pracy • Poprawa komunikacji pracownicy – zarząd • Pomoc pracownikom w pogodzeniu pracy, życia rodzinnego i własnego rozwoju intelektualnego
3) Klienci, konsumenci	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie jakości, bezpieczeństwa i aspektów ochrony środowiska w produktach i usługach wytwarzanych przez przedsiębiorstwo • Niezwłoczna odpowiedź na uwagi i sugestie klientów
4) Środowisko naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • Zgoda na minimalizowanie negatywnego wpływu przedsiębiorstwa na środowisko

³ Corporate Social Responsibility & Socially Responsible Investing, A European Framework, Chaired by Sir Brian Inwin, Federal Trust for Education and Research, London, 2002

	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza całego cyklu życia produktu
5) Lokalna społeczność	<ul style="list-style-type: none"> • Zaangażowanie w akcje charytatywne i poznawanie potrzeb społeczności • Partnerstwo z organizacjami społecznymi, które wspomagają sukces ekonomiczny przedsiębiorstwa • Wrażliwość na lokalne zwyczaje i kulturę
6) Dostawcy	<ul style="list-style-type: none"> • Nie podejmowanie współpracy z przedsiębiorstwami, które wykorzystują nielegalne praktyki (np. praca dzieci) • Sprawdzanie praktyk „społecznej odpowiedzialności” w całym łańcuchu dostaw. • Niezwłoczna odpowiedź na uwagi i sugestie dostawców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Observatory of European SMEs 2002/No 4, European SMEs and social environmental responsibility, European Commission, p.14 i Cana Business for Social Responsibility*

W kontekście przystąpienia Polski do struktur Unii Europejskiej w maju 2004 r., krajowe spółki giełdowe powinny liczyć się z możliwością, iż znajdują się pod baczna obserwacją różnych środowisk unijnych, analizujących kondycję rodzimych spółek, między innymi pod kątem deklaracji przyjęcia zasad biznesu społecznie odpowiedzialnego, jak również jakości informacji umieszczanych na stronach internetowych i w raportach rocznych - głównego źródła wiedzy o przedsiębiorstwie dla potencjalnych inwestorów, partnerów handlowych, społeczności lokalnych.

W bliskiej perspektywie należy także oczekiwać, iż w wyniku globalizacji rynków finansowych, krajowe spółki giełdowe spotykać się będą z bardziej świadomymi - pod kątem społecznej odpowiedzialności biznesu – inwestorami i konsumentami, inwestującymi i współpracującymi w większym stopniu z proekologicznymi i prospołecznymi przedsiębiorstwami.

Analiza świadomości i poziomu wdrożenia koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego w sektorze krajowych przedsiębiorstw przeprowadzona została **we wszystkich spółkach akcyjnych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie⁴**, z wyłączeniem banków giełdowych (ujętych w analizie sektora bankowego) i spółek NFI. **Wyniki badań opierają się na informacjach przekazywanych i podawanych na stronach internetowych i w raportach rocznych** analizowanych spółek i dotyczyły następujących aspektów⁵:

- raportowania w zakresie przyjętych przez przedsiębiorstwo zasad corporate governance, w tym odnośnie przeprowadzania audytu;
- raportowania w zakresie polityki przedsiębiorstwa w aspekcie ochrony środowiska;
- raportowania w zakresie polityki prospołecznej.

⁴ Analiza została przeprowadzona w okresie sierpień – październik 2003 roku

⁵ Więcej: http://www.ewmi.hu/capitalmarkets_research.php

Analiza przeprowadzona była pod kątem **możliwości dostępu do informacji przez inwestorów, społeczność lokalną, potencjalnych partnerów biznesowych** w zakresie sytuacji finansowej spółek, realizowanej strategii działania.

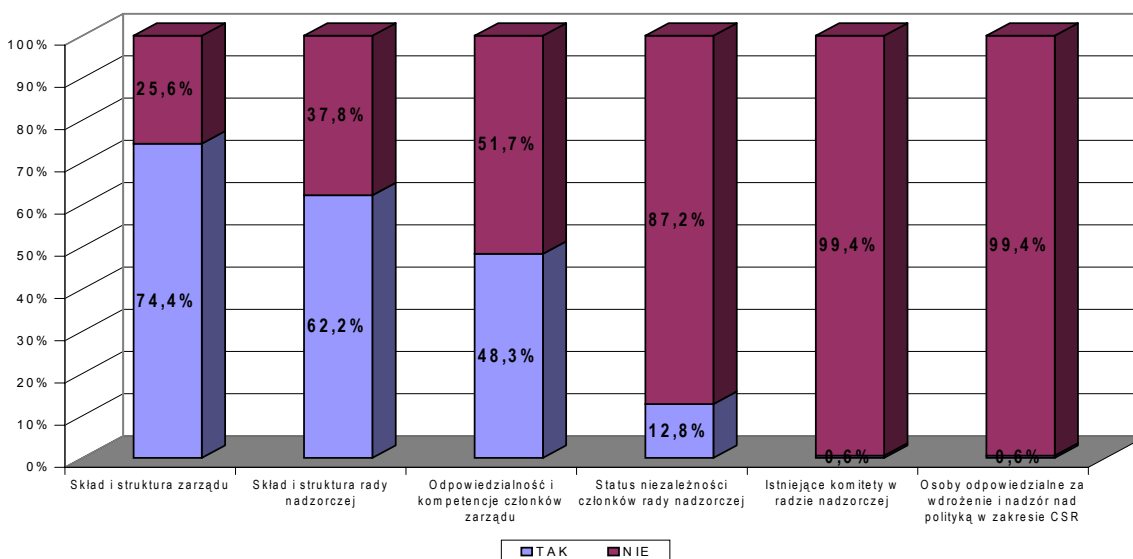
Raportowanie w zakresie przestrzegania zasad *corporate governance* zostało sformalizowane poprzez wprowadzenie uchwałą Rady Giełdy w dniu 16 października 2002 roku (58/952/2002) Dobrych praktyk w spółkach publicznych w 2002 roku. Zgodnie z powyższym dokumentem spółki zostały zobowiązane do opublikowania i przekazania do dnia 1 lipca 2003 roku pierwszego oświadczenia w zakresie woli przestrzegania przez przedsiębiorstwo wprowadzonych zasad.

Z przeprowadzonych przez IBnGR badań wynika, iż **ponad 90 proc. firm** przekazało do publicznej wiadomości raporty dotyczące **włączenia (przyjęcia) zasad ładu korporacyjnego do strategii biznesowych swoich firm**.

Należy przy tym jednak podkreślić, iż **jakość i dostępność informacji - dla potencjalnych inwestorów i społeczeństwa – podawanych na stronach internetowych i w raportach rocznych przedsiębiorstw jest relatywnie niska**. Wśród badanych spółek giełdowych, jedynie 40 proc. ujawnia i upublicznia szczegółowe informacje na temat struktury nadzoru korporacyjnego, przy czym najczęściej - na stronach internetowych – przedsiębiorstwa podają informacje dotyczące składu i struktury zarządu (74,4 proc.) oraz składu i struktury rady nadzorczej (62,2 proc.).

Rysunek 1.1.1

Czy krajowe przedsiębiorstwa podają do publicznej wiadomości szczegółowe informacje dotyczące struktury organów nadzorujących?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Z badań IBnGR w zakresie informowania przez spółki o strukturze i zakresie odpowiedzialności głównych organów sprawujących nadzór korporacyjny wynika ponadto, iż:

- **krajowe spółki giełdowe nie wyznaczyły jeszcze osób odpowiedzialnych za wdrożenie i nadzór nad polityką w zakresie biznesu społecznie odpowiedzialnego** (jedynie 0,6 proc.);
- przedsiębiorstwa z reguły nie ujawniają informacji w zakresie istniejących komitetów w radzie nadzorczej.

Z punktu widzenia potencjalnych inwestorów, partnerów biznesowych chcących nawiązać współpracę z danym przedsiębiorstwem, istotna jest wiarygodność i znajomość zewnętrznych audytorów badających sprawozdania finansowe spółki.

Z badań IBnGR wynika, iż **88 proc. krajowych spółek giełdowych podaje na stronach internetowych informacje dotyczące polityki audytu**. Z reguły przedsiębiorstwa ujawniają procedury powoływania zewnętrznego audytora, zasady rotacji (zmian) zewnętrznych audytorów oraz podkreślają niezależność zewnętrznych audytorów badających spółkę. Nie mniej jednak, **w Polsce nie praktykuje się jeszcze raportowania przez przedsiębiorstwa sprawozdań w zakresie wysokości poniesionych kosztów audytu i kosztów innych usług świadczonych przez audytora**.

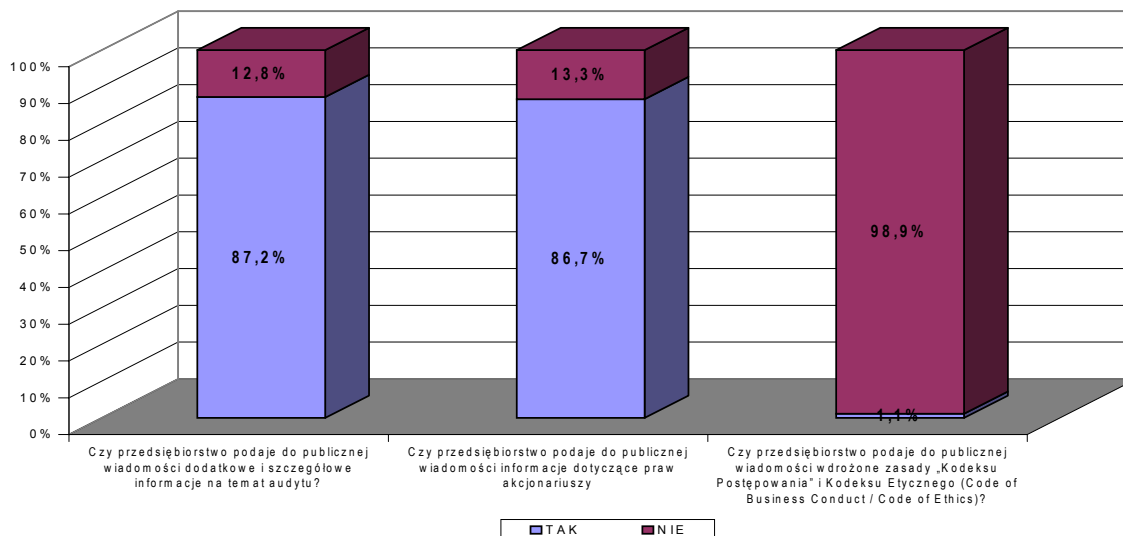
Z analiz IBnGR wynika ponadto, iż zdecydowana większość badanych przedsiębiorstw giełdowych – 86,7 proc. – w przesłanych oświadczeniach zobowiązała się do respektowania - wyszczególnionych także w Dobrych praktykach - praw akcjonariuszy, takich jak:

- prawo do wyrażania opinii i zgłaszania wniosków do zarządu spółki;
- prawo do wglądu do protokołów i raportów z poprzednich spotkań (najczęściej udostępniane akcjonariuszom w siedzibie spółki);
- podawanie do publicznej wiadomości informacji w zakresie przyszłych Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszy oraz porządku ich obrad.

Rysunek 1.1.2

Czy krajowe przedsiębiorstwa podają do publicznej wiadomości informacje na temat audytu, praw akcjonariuszy, wdrożonych zasad Code of Business Conduct / Code of Ethics?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Oceniając poziom świadomości i wdrożenia koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego w krajowych spółkach giełdowych warto jednak podkreślić, iż **nieznaczny jeszcze odsetek przedsiębiorstw opracował i przyjął** Kodeks Etyczny, **Code of Business Conduct** (Kodeks Postępowania), w którym spółki określają między innymi zasady polityki prospołecznej, proekologicznej, kwestie ochrony praw człowieka, politykę zatrudnienia. Wyzwaniem stojącym przed zarządem jest zapewnienie, czy Kodeks Postępowania przedsiębiorstwa został efektywnie wdrożony, jest stale monitorowany i udoskonalany. Dlatego też Komisja Europejska promuje przedsiębiorstwa, które przyjmują i wdrażają Kodeksy Postępowania (*Code of Business Conduct*), opracowywane przez międzynarodowe korporacje. Zdaniem Komisji Europejskiej Kodeks Postępowania powinien⁶:

- być oparty na wytycznych Konwencji MOP, określonych w Deklaracji Podstawowych Zasad i Praw w Pracy z 1998 roku oraz wytycznych OECD dla ponadnarodowych przedsiębiorstw w zakresie partnerów społecznych i ich interesariuszy;
- zawierać niezbędne mechanizmy do oceny i weryfikacji wdrożonego Kodeksu;
- włączać do dialogu na temat kształtu Kodeksu partnerów społecznych i inne grupy interesariuszy, którzy wpływają na działalność przedsiębiorstwa;

⁶ Corporate Social Responsibility: A business contribution to Sustainable Development, Communication from the Commission, COM(2002) 347 final, Brussels, 2th July 2002

- poszerzać doświadczenia dobrych praktyk w europejskich przedsiębiorstwach.

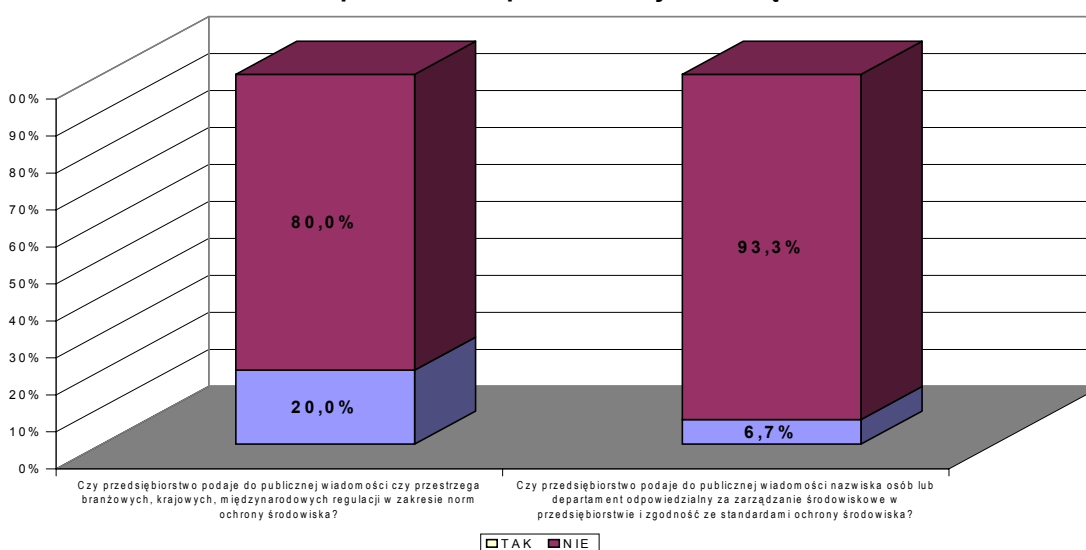
Koncepcja społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa zakłada ponadto **świadome zaangażowanie przedsiębiorstwa w działalność na rzecz ochrony środowiska.**

Z przeprowadzonych badań wynika, iż **krajowe spółki giełdowe nie przywiązują zbyt dużej uwagi do celowości podawania informacji na temat podjętych działań w zakresie ochrony środowiska.** Wynika to z jednej strony z **braku świadomości przedsiębiorstw w zakresie potencjalnych korzyści** jakie mogliby – zgodnie z założeniami koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego - uzyskać, na przykład w wyniku pozytywnego odbioru przez interesariuszy podjętych działań na rzecz wspierania środowiska naturalnego. Z badań przeprowadzonych przez Market and Opinion Research International (MORI) w ramach kampanii CSR Europe na próbie 12 tys. obywateli reprezentujących 12 krajów wynika, iż około 70 proc. konsumentów podczas podejmowania decyzji o zakupie produktu lub usługi uwzględnia stopień zaangażowania danego producenta w działalność prospołeczną i proekologiczną. Jednocześnie co piąty badany konsument jest gotowy zapłacić więcej za towar wytwarzany przez przedsiębiorstwo społecznie odpowiedzialne.

Z drugiej strony, brak informacji na temat podejmowanych przez przedsiębiorstwa działań proekologicznych wynika z relatywnie niskich nakładów finansowych ponoszonych przez spółki na rzecz ochrony środowiska.

Rysunek 1.1.3

Czy krajowe przedsiębiorstwa podają do publicznej wiadomości czy przestrzegają branżowych/krajowych/międzynarodowych regulacji w zakresie norm ochrony środowiska oraz nazwiska osób lub departament odpowiedzialny za zarządzanie środowiskowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

O niskim poziomie działalności proekologicznej w krajowych spółkach giełdowych świadczy także fakt, iż **jedynie 6,7 proc. przedsiębiorstw deklaruje utworzenie departamentów odpowiedzialnych za zarządzanie środowiskowe bądź też powołanie osób odpowiedzialnych konkretnie za działalność na rzecz ochrony środowiska.**

Jednocześnie w analizowanych spółkach nie obserwuje się zainteresowania uwzględnianiem aspektów ochrony środowiska do zarządzania „łańcuchem dostaw” (*supply chain management policy*). Należy podkreślić, iż dzięki ścisłej współpracy z partnerami handlowymi, przedsiębiorstwa mogą wyeliminować problemy, obniżyć koszty i poprawić jakość. W dłuższej perspektywie, skutkiem budowania właściwych relacji z partnerami handlowymi mogą być konkurencyjne ceny, odpowiednia jakość i terminowe dostawy. Oczekuje się, że w ramach swojej odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa powinny dostarczać produkty i usługi, których potrzebują i chcą konsumenci, w skuteczny, etyczny i środowiskowo odpowiedzialny sposób⁷.

Brak zainteresowania polityką proekologiczną i zarządzaniem środowiskowym w rodzimych przedsiębiorstwach potwierdza także fakt, iż obecnie **nie przykładają one jeszcze wagi do raportowania na temat wykorzystania energii i wody oraz w zakresie wykorzystania odpadów i źródeł odnawialnych.** Informacji na temat wykorzystywanych źródeł energii, podejmowanych inicjatyw w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii czy też łącznej emisji gazów nie można niestety znaleźć ani na stronach internetowych krajowych spółek giełdowych ani też w raportach rocznych.

Rozwój raportów społecznych i ekologicznych jest coraz częściej wspierany przez inicjatywy społeczne i rządowe. Należy oczekiwać, iż Zalecenia Komisji – przyjęte 30 maja 2001 roku – dotyczące identyfikowania, oceniania i ujawniania informacji na temat kwestii ekologicznych w sprawozdaniach rocznych przedsiębiorstw, znacznie przyczynia się do udostępniania ważnych i porównywalnych informacji dotyczących kwestii ekologicznych w UE⁸.

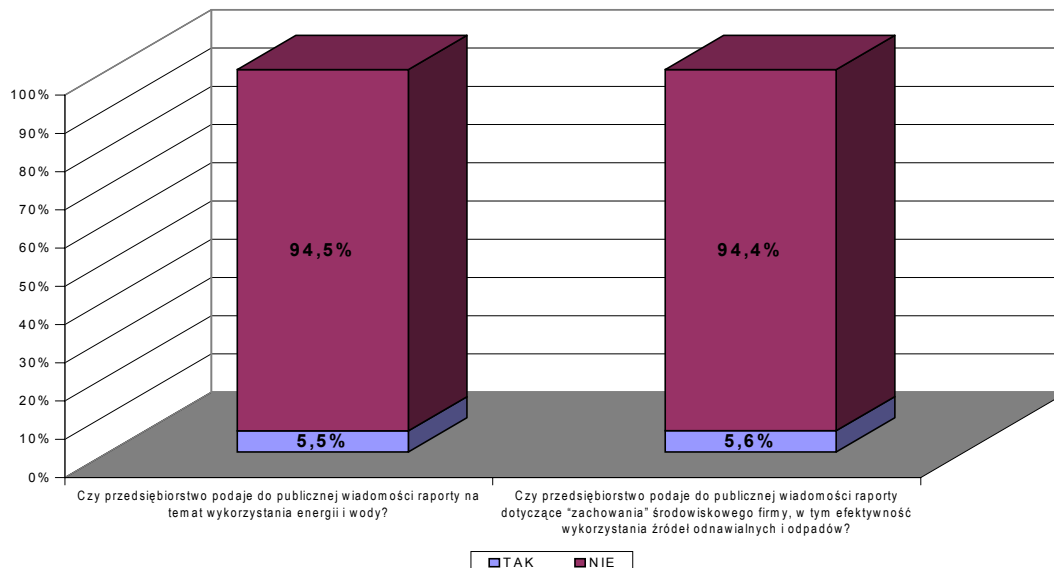
⁷ Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, Green Paper, COM(2001) 366 final, Brussels, 18.07.2001

⁸ Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, Green Paper, COM(2001) 366 final, Brussels, 18.07.2001

Rysunek 1.1.4

Czy krajowe przedsiębiorstwa podają do publicznej wiadomości raporty na temat wykorzystania energii i wody oraz raporty w zakresie wykorzystania odpadów i źródeł odnawialnych?

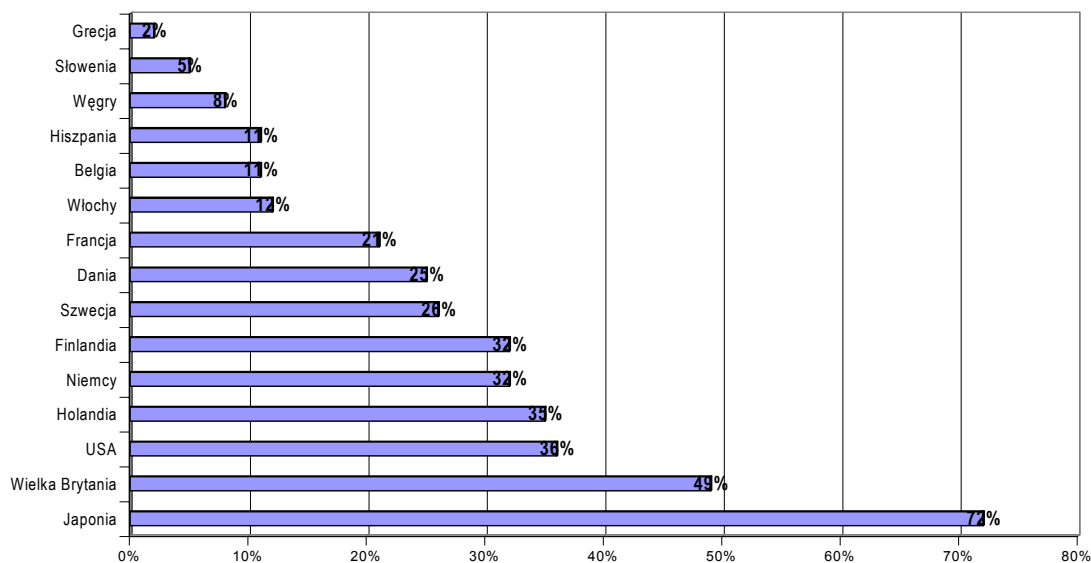

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Z badań przeprowadzonych przez KPMG⁹ w 19 krajach świata wynika, iż największą wagę do publikacji raportów (Health, safety and environmental report; social or sustainability report) związanych z tematyką biznesu społecznie odpowiedzialnego przywiązują Japończycy i Anglicy.

Rysunek 1.1.5

Corporate reporting według krajów, Top 100 w 19 krajach (2002)

Źródło: KPMG International Survey of Corporate Sustainability Reporting 2002, June 2002,

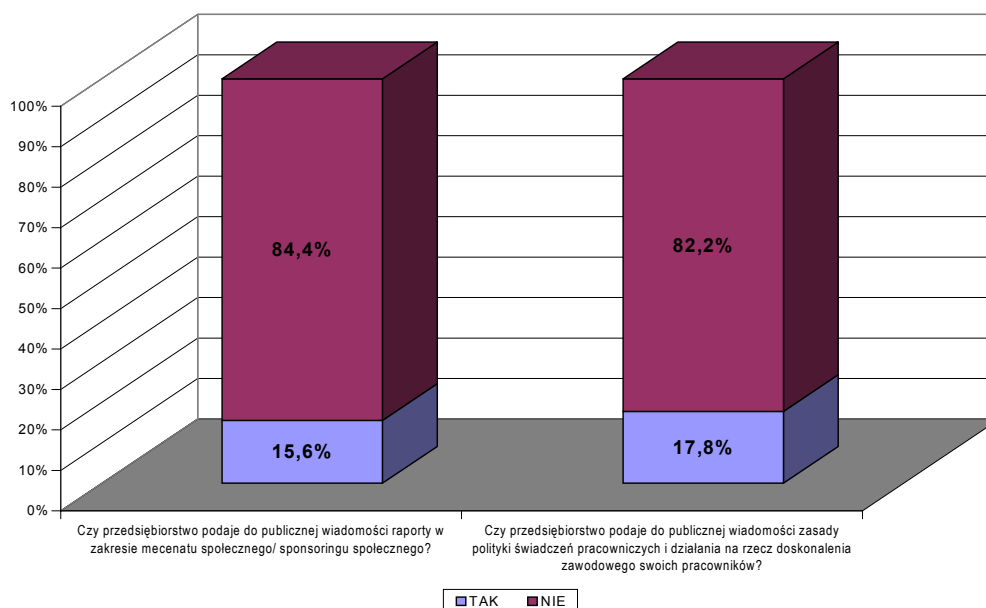
⁹ The KPMG International Survey of Corporate Sustainability Reporting 2002

Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw giełdowych w Polsce rozpatrywana była także pod kątem **działalności na rzecz społeczności lokalnej, pracowników**. Z badań IBnGR wynika, iż informacje dotyczące mecenatu społecznego lub sponsoringu społecznego publikuje obecnie w Polsce około 15 proc. spółek giełdowych.

Rysunek 1.1.6

Czy krajowe przedsiębiorstwa podają do publicznej wiadomości raporty w zakresie mecenatu społecznego / sponsoringu społecznego oraz zasady polityki świadczeń pracowniczych i działania na rzecz doskonalenia zawodowego swoich pracowników?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Tylko nieco wyższy odsetek przedsiębiorstw (17,8 proc.) podaje do publicznej wiadomości informacje w zakresie podjętych działań na rzecz pracowników. Wśród informacji podawanych przez spółki najczęściej prezentowane są działania podjęte w zakresie rozwoju wewnętrznych programów rozwojów pracowników (12 proc.), kontynuowania przez nich kształcenia, natomiast organizacją programów sponsorskich dla pracowników (drużyna sportowa, gazetka pracownicza) zajmuje się jedynie 6 proc. przedsiębiorstw.

Z uwagi na fakt, iż społeczna odpowiedzialność biznesu obejmuje wiele kwestii i praktycznie wpływa na wszystkie działania przedsiębiorstwa, należy konsultować z przedstawicielami pracowników kwestie strategii przedsiębiorstwa, planów, finansów – zgodnie ze wstępną wersją

Dyrektywy Komisji, która określa ogólną metodę informowania i konsultowania się z pracownikami we Wspólnocie Europejskiej (COM(98)612)¹⁰.

W krajowych spółkach **giełdowych nie praktykuje się przekazywania informacji o prowadzonej polityce zatrudnieniowej**. Z badań wynika, iż tylko około 4 proc. podmiotów umieszcza na stronach internetowych zasady polityki związkowej, praw pracowniczych, czy też zasady standardów pracy.

Reasumując, **poziom raportowania dotyczący wdrożenia koncepcji społecznie odpowiedzialnego przedsiębiorstwa w krajowych spółkach giełdowych należy uznać za relatywnie niski**. Na podstawie przeprowadzonych badań można natomiast stwierdzić, iż obserwuje się, że rodzime przedsiębiorstwa znacznie częściej włączają niektóre z elementów z idei społecznej odpowiedzialności do swoich strategii biznesowych niż wdrażają koncepcję jako całość.

Należy podkreślić, iż przyszłe członkostwo w Unii Europejskiej może znacznie przyspieszyć proces włączania społecznej odpowiedzialności do zasad funkcjonowania krajowych spółek giełdowych, z uwagi na wzrost konkurencji i presji ze strony przedsiębiorstw europejskich, jak również wzrostu świadomości i wrażliwości konsumentów oraz społeczności lokalnych na aspekty prospołeczne i proekologiczne.

W tym miejscu warto zaznaczyć, iż **być może krajowe spółki giełdowe w dużo większym stopniu są zaangażowane w proces adaptacji koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego, ale o tym nie informują szerokiej grupy odbiorców**. Należy pamiętać, iż potencjalni inwestorzy, konsumenci podejmują decyzje dotyczące zakupu walorów lub produktów przede wszystkim na podstawie ogólnie dostępnych informacji o przedsiębiorstwie i jego sytuacji. Można zatem stwierdzić, iż polityka informacyjna spółek giełdowych jest jednym z kluczowych elementów oceny przedsiębiorstwa i wpływa pośrednio na jego wycenę na rynku giełdowym.

---

¹⁰ Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, Green Paper, COM(2001) 366 final, Brussels, 18.07.2001

1.2. Biznes społecznie odpowiedzialny (CSR) w polskim sektorze bankowym (Błażej Lepczyński)

1.2.1 Świadomość biznesu społecznie odpowiedzialnego w polskim sektorze bankowym

Realizacja koncepcji wzrostu zrównoważonego nie jest możliwa bez funkcjonowania stabilnego systemu bankowego. Banki w gospodarce spełniają bowiem co najmniej kilka społecznie odpowiedzialnych zadań związanych z efektywną alokacją kapitału i akumulacją oszczędności w gospodarce.

W warunkach globalizacji i liberalizacji przepływów kapitałowych następuje wzrost konkurencji na rynku pozyskiwania kapitału. Konkurencja w coraz większym stopniu ewoluuje w kierunku modelu konkurencji doskonałej.

Kapitał migruje z obszarów, krajów, sektorów i przedsiębiorstw o niższej stopie zwrotu do obszarów, krajów, sektorów i przedsiębiorstw o relatywnie wyższych stopach. Swoboda migracji kapitału ograniczona jest głównie reputacją oraz płynnością rynków i instytucji. Oceniając reputację rynków i instytucji inwestorzy w coraz większym uwzględniają kryteria społeczne, etyczne i ekologiczne.

W celu określenia poziomu świadomości w zakresie koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego w polskim sektorze bankowym przeprowadzono badania (w okresie wrzesień – październik 2003 roku), które objęły 31 spośród 56 banków komercyjnych prowadzących na koniec czerwca 2003 r. działalność operacyjną. Aktywa analizowanych banków stanowią ponad 90% aktywów sektora bankowego.

Wybrane do badań banki to przede wszystkim duże, sphywatyzowane banki krajowe z większościowym udziałem kapitału zagranicznego. W badanej grupie znalazła się również spora grupa banków ze 100% udziałem kapitału zagranicznego oraz z przewagą kapitału polskiego, a także kontrolowane pośrednio przez Skarb Państwa.

Analizę przeprowadzono w aspekcie ujawniania przez banki krajowe informacji na temat:

1. zasad corporate governance i standardów z zakresu rachunkowości,
2. polityki w zakresie ochrony środowiska,
3. polityki prospołecznej.

Wyniki badań opierają się o informacje dostępne na stronach internetowych (www) banków oraz w raportach rocznych umieszczanych w internecie. Warto w tym miejscu odnotować, że 38,5% banków nie umieszcza na swoich stronach internetowych raportów rocznych.

Ad 1.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że:

- raporty na temat zgodności z obowiązującym w Polsce Kodeksem Corporate Governance przedstawiają tylko zobowiązane do tego banki giełdowe,
- około 80% banków ujawnia na swoich stronach internetowych szczegóły w zakresie wdrożonej struktury nadzoru korporacyjnego,
- tylko 40% banków podaje do publicznej wiadomości informacje dotyczące praw akcjonariuszy,
- banki funkcjonujące w Polsce nie podają z reguły do publicznej wiadomości wdrożonych zasad „Kodeksu Postępowania” i Kodeksu Etycznego (Code of Business Conduct / Code of Ethics).

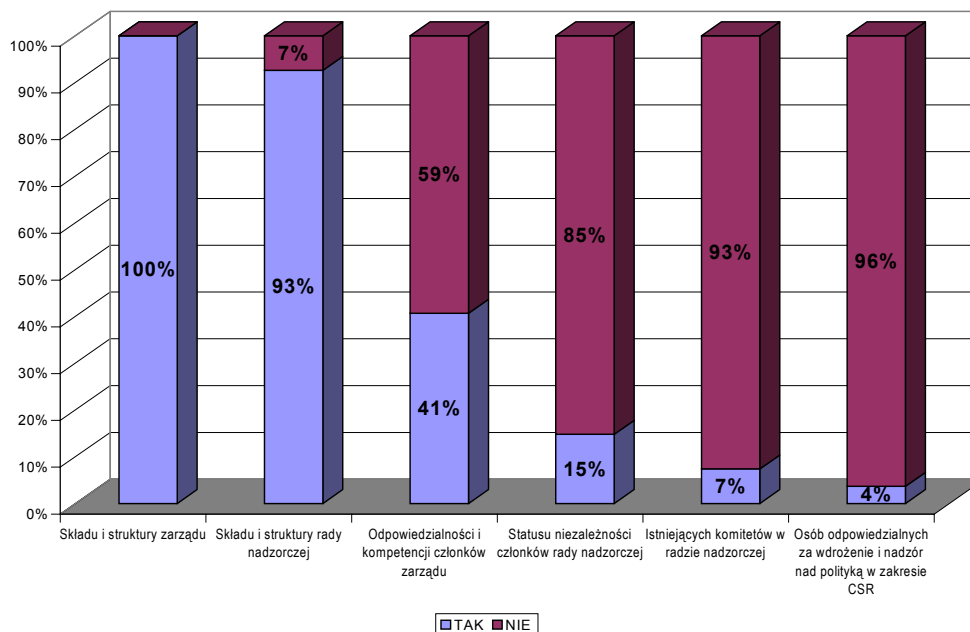
Analizując dostępne informacje dotyczące szczegółów w zakresie wdrożonej struktury nadzoru korporacyjnego należałoby przede wszystkim zwrócić uwagę, że (zob. rys. 1.2.1):

- stosunkowo często na stronach internetowych są przez banki podawane szczegółowe informacje na temat składu i struktury zarządu oraz składu i struktury rady nadzorczej,
- bardzo rzadko banki podają informacje na temat statusu niezależności członków rady nadzorczej oraz istniejących komitetów w radzie nadzorczej.
- żaden bank w Polsce nie przedstawia danych na temat osób odpowiedzialnych za wdrożenie i nadzór nad polityką w zakresie CSR.

Rysunek 1.2.1

Czy krajowe banki podają do publicznej wiadomości szczegółowe informacje dotyczące struktury organów nadzorujących?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Banki, które podają informacje o prawach akcjonariuszy, praktycznie w większości ujawniają wiadomości na temat praw akcjonariuszy mniejszościowych do wyrażania opinii i zgłaszania wniosków do zarządu, praw akcjonariuszy do wglądu do protokołów i raportów z poprzednich spotkań oraz informują akcjonariuszy o przyszłych WZA, porządku obrad.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że żaden bank funkcjonujący w Polsce nie ujawnia publicznie wiadomości o wdrożonych zasadach „Kodeksu Postępowania” i Kodeksu Etycznego (Code of Business Conduct / Code of Ethics). Na podstawie informacji zgromadzonych na stronach internetowych banków można zatem wnioskować, że banki nie mają opracowanych zasad postępowania na rzecz działalności etycznej i prospołecznej w dziedzinie ochrony środowiska. Banki w raportach rocznych udostępnianych interesariuszom na stronach internetowych przedstawiają często w zakresie corporate governance mniej informacji niż na stronach internetowych.

Trudno znaleźć w raportach rocznych banków krajowych informacje na temat:

- odpowiedzialności i kompetencji członków zarządu,
- statusu niezależności członków rady nadzorczej,
- istniejących komitetów w radzie nadzorczej.

Informacje z zakresu nadzoru korporacyjnego dostępne w raportach rocznych sprowadzają się do przedstawienia składu i struktury zarządu i rady nadzorczej.

Wyraźnie wyższą od innych grup banków wartością informacyjną w zakresie zasad corporate governance odznaczają strony internetowe i raporty roczne dostępne on line należące do dużych banków krajowych kontrolowanych przez kapitał zagraniczny. Dużo zastrzeżeń w zakresie informowania o nadzorze korporacyjnym budzą strony internetowe banków, będących 100% własnością instytucji zagranicznych, na których trudno znaleźć nawet raport roczny.

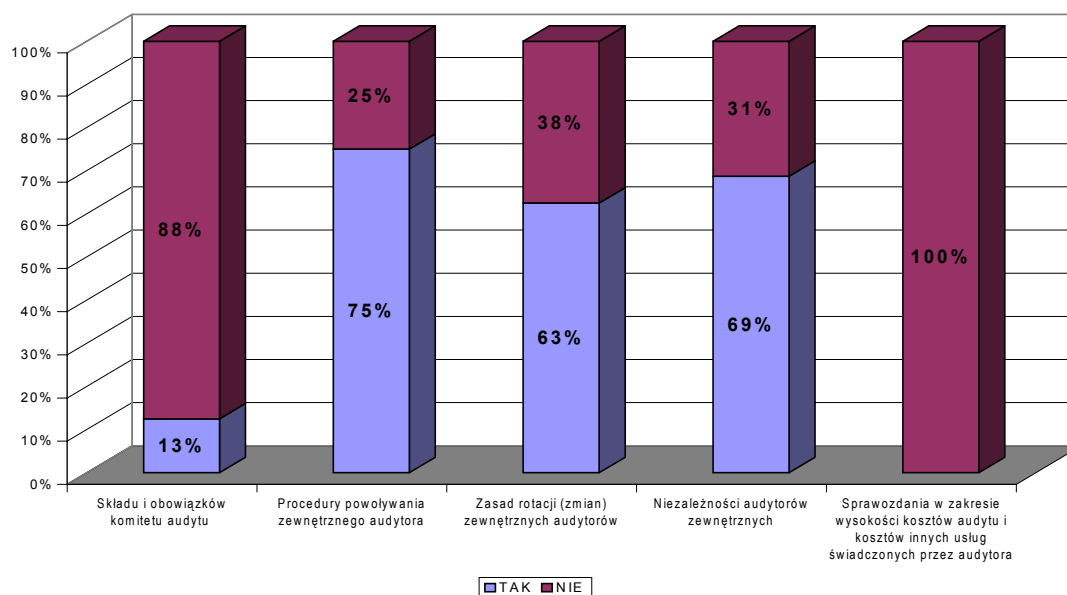
Połowa banków działających w Polsce podaje do publicznej wiadomości dodatkowe i szczegółowe informacje na temat audytu.

Spośród banków, które podają do informacji publicznej dodatkowe i szczegółowe informacje na temat audytu (zob. rys. 1.2.2), relatywnie najwięcej informuje o procedurach powoływania zewnętrznego audytora oraz na temat niezależności audytorów zewnętrznych.

Praktycznie niedostępne na stronach internetowych banków działających w Polsce są informacje dotyczące sprawozdania w zakresie wysokości kosztów audytu i kosztów innych usług świadczonych przez audytora.

Rysunek 1.2.2

Czy krajowe banki podają do publicznej wiadomości dodatkowe i szczegółowe informacje na temat audytu ?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Banki krajowe nie przedstawiają sprawozdań w zakresie wysokości kosztów audytu i kosztów innych usług świadczonych przez audytora. Niski poziom informacji na temat szczegółów audytu jest szczególnie niepokojący.

Ad 2.

Na stronach internetowych oraz w raportach rocznych banków funkcjonujących w Polsce trudno znaleźć informacje na temat polityki ochrony środowiska prowadzonej w bankach.

Niski poziom świadomości banków w zakresie polityki ochrony środowiska może wynikać z faktu, że działalność instytucji finansowych (w tym: banków) w niewielkim stopniu wpływa negatywnie na środowisko naturalne. Jednak coraz większa wrażliwość społeczeństwa na problemy ochrony środowiska powoduje, że banki na świecie zaczynają wdrażać systemy zarządzania środowiskowego. Tego typu systemy zarządzania powinny przyczynić się do poprawy relacji kosztów do dochodów w banku (cost/income ratio). Banki powinny wdrażać między innymi programy efektywnego wykorzystywania energii, recyklingu, zminimalizowania marnotrawstwa (np. papieru) oraz edukacji pracowników, dostawców i klientów w zakresie zagrożeń środowiska naturalnego.

Banki mogą w istotny sposób oddziaływać na ochronę środowiska poprzez:

- dyscyplinowanie innych podmiotów gospodarczych (szczególnie przemysłowych),
- rozwój finansowania przedsięwzięć proekologicznych,
- poprzez rozwój pasywnych usług finansowych wspierających ochronę środowiska.

Dyscyplinowanie innych podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska powinno polegać na stosowaniu w polityce kredytowej kryteriów ekologicznych.

W Polsce swoje osiągnięcia w dziedzinie ekologii i ochrony środowiska prezentuje tylko jeden bank w Polsce – Bank Ochrony Środowiska SA. Wydaje on Raport Ekologiczny BOŚ SA, w którym przedstawia działalność służącą ochronie środowiska i instrumenty z tego zakresu oferowane naszym klientom¹¹. Jest on spełnieniem zobowiązań sygnatariusza Deklaracji ONZ „Bankowość a Środowisko” do informowania opinii publicznej o podejmowanych działaniach i ich efektach¹².

Ad 3.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że:

---

¹¹ Raport Ekologiczny, Bank Ochrony Środowiska SA, Warszawa 2002, s. 1.

- żaden z banków nie podaje do publicznej wiadomości informacji dotyczących zgodności z branżowymi, krajowymi i międzynarodowymi zasadami w zakresie ochrony praw człowieka i standardów pracy,
- 65% analizowanych banków podaje do publicznej wiadomości raporty w zakresie mecenatu społecznego/ sponsoringu społecznego,
- 23% instytucji bankowych informuje w sposób publiczny o zasadach polityki świadczeń pracowniczych i działaniach na rzecz doskonalenia zawodowego swoich pracowników,
- 13% banków ujawnia stosowane zasady polityki BHP (wewnętrznych wytycznych w zakresie BHP oraz uszkodzeń i wypadków przy pracy),
- żaden bank na stronach internetowych nie ujawnia zasad swojej polityki zatrudnieniowej (zasad równouprawnienia kobiet i mężczyzn, polityki związkowej, polityki praw pracowniczych oraz zasad standardów pracy).

Przeprowadzona analiza poziomu świadomości w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu w bankach krajowych pozwala stwierdzić, że:

- banki podają do publicznej wiadomości przede wszystkim informacje na temat wdrożonych zasad nadzoru korporacyjnego, co w głównej mierze wynika z obowiązku nałożonego przez GPW na banki o statusie spółki publicznej,
- szczególnie niski jest zakres ujawnianych informacji w zakresie polityki ochrony środowiska i polityki prospołecznej.

1.2.2 Wpływ koncepcji CSR na decyzje kredytowe – potencjalne konsekwencje dla banków

Wśród ryzyk bankowych istotną rolę odgrywa ryzyko kredytowe, które dotyczy możliwości zaistnienia sytuacji, w której kredytobiorca nie będzie chciał lub nie będzie mógł wywiązać się z zobowiązania zapłaty odsetek i spłaty rat kapitałowych¹³.

Nadmierne ryzyko kredytowe i złe zarządzanie portfelem kredytowym stanowi najczęstszą przyczynę upadłości banków. Na ten fakt wskazuje historia kryzysów bankowych oraz indywidualnych przypadków upadłości banków.

¹² Tamże, s. 1.

¹³ Por. D. R. Fraser, L. M. Lyn, Ocena wyników działalności banku komercyjnego, Związek Banków Polskich, Warszawa 1996, s. 30.

W związku z ryzykiem kredytowym i ewentualnym powstaniem tzw. trudnego kredytu banki ponoszą potrójne konsekwencje kosztowe:

- koszt związany z niespłaconą częścią kredytu,
- koszt utrzymywania rezerw celowych,
- konsekwencje podatkowe, w przypadku, gdy rezerwy celowe nie zostaną uznane jako koszt uzyskania przychodów¹⁴.

Nadmierne ryzyko kredytowe w konsekwencji może doprowadzić do obniżenia jakości portfela kredytowego, pogorszenia się wyników finansowych banku i rentowności, a w efekcie do spadku wartości banku dla akcjonariuszy.

W warunkach wzrostu znaczenia idei społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa, banki powinny w najbliższych latach w zarządzaniu ryzykiem kredytowym coraz większą rolę przywiązywać do kryteriów społecznych, etycznych, a zwłaszcza ekologicznych.

Kredytowe ryzyko ekologiczne oznacza możliwość powstania sytuacji, w której kredytobiorca nie będzie mógł dokonywać spłat rat kapitałowych i odsetek w wyniku problemów ekologicznych.

Czynniki wywołujące kredytowe ryzyko ekologiczne można podzielić na dwie zasadnicze grupy:

- zewnętrzne (niezależne od banku, związane ze zmianą sytuacji kredytobiorcy),
- wewnętrzne (zależne od jakości podejmowanych w banku decyzji).

Do pierwszej grupy czynników wywołujących ekologiczne ryzyko kredytowe można by zaliczyć:

- zaostrzenie prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska i coraz bardziej rygorystyczne jego przestrzeganie,
- wzrost kosztów w związku z utylizacją i składowaniem odpadów,
- wzrost opłat za emisję zanieczyszczeń do powietrza, wód i ziemi,
- ucieczkę konsumentów od produktów postrzeganych jako zagrażające środowisku naturalnemu,
- zakładowe katastrofy ekologiczne.

¹⁴ L. Pawłowicz, Restrukturyzacja przedsiębiorstwa w sytuacji kryzysowej, w: pracy zbiorowej pod redakcją R. Wierzby, Studium bankowości, tom II, Gdańska Akademia Bankowa, s. 127.

Wewnętrzne czynniki są związane z istnieniem potencjalnego niebezpieczeństwa złej oceny ekologicznego ryzyka kredytowego, które może się wiązać z niską jakością podejmowanych w banku decyzji.

Negatywne skutki dla banków związane z kredytowym ryzykiem ekologicznym mogą się wiązać z pogorszeniem się jakości:

- portfela kredytowego,
- zabezpieczeń.

Banki powinny przede wszystkim unikać ryzyka ekologicznego. Polegałoby to przede wszystkim na unikaniu sektorów, branż oraz klientów o nadmiernym kredytowym ryzyku ekologicznym¹⁵. W tym celu należałoby stworzyć w bankach wewnętrzne normy ostrożnościowe o charakterze proekologicznym oraz opracować procedury kredytowe, które uwzględniałyby:

- ekologiczne aspekty w badaniu zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców,
- ekologiczne aspekty zabezpieczeń kredytowych,
- wymianę informacji na tematy ekologiczne z klientami,
- monitoring ryzyka ekologicznego kredytobiorców.

Z przeprowadzonej analizy świadomości i poziomu wdrożenia zasad CSR można wnioskować, że w bankach działających w Polsce kryteria etyczne, społeczne, a zwłaszcza ekologiczne mogą jeszcze nie odgrywać większej roli w zarządzaniu bankiem i ryzykiem kredytowym.

Istnieje zatem w polskim sektorze bankowym potrzeba zwrócenia większej uwagi w polityce kredytowej banków na kryteria prospołeczne i proekologiczne.

---

¹⁵ G. Borys, Ryzyko ekologiczne w działalności banku, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 2000, s. 67.

1.3. Biznes społecznie odpowiedzialny (CSR) w krajowym sektorze funduszy inwestycyjnych (Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych) i funduszy emerytalnych (Powszechnych Towarzystw Emerytalnych) - (dr Piotr Pisarewicz)

Badania przeprowadzone zostały na próbie działających w Polsce Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych (16) oraz Powszechnych Towarzystw Emerytalnych (16) w okresie sierpień – październik 2003 roku. Analiza przeprowadzona na podstawie informacji zawartych na stronach internetowych spółek zarządzających funduszami inwestycyjnymi oraz funduszami emerytalnymi (dalej: funduszy) utwierdza w przekonaniu, iż strony różnią się nie tylko formą graficzną, przejrzystością i czytelnością serwisów ale także zawartością. Badaniu poddano również zamieszczone na stronach www. „raporty roczne” analizowanych podmiotów.

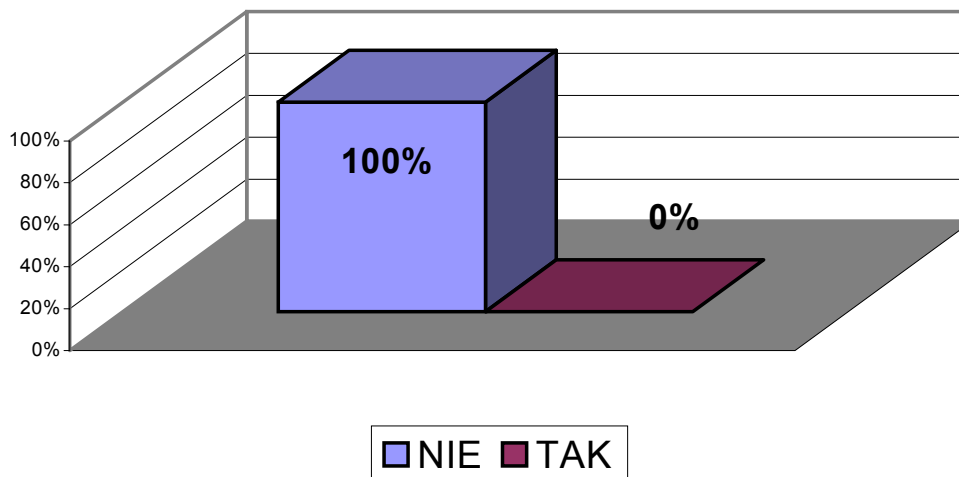
Na wstępie należy zaznaczyć, że zarówno spółki zarządzające (PTE, TFI) jak i fundusze przez nie zarządzane mają w Polsce bardzo rygorystyczne normy prawne regulujące ich funkcjonowanie (Ustawa o funduszach inwestycyjnych z dnia 28 sierpnia 1997 r, Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych). Oba akty prawne zawierają wiele zapisów lub delegacji do aktów wykonawczych, kładących nacisk na jakość i zakres przekazywanych informacji zarówno przez spółki zarządzające jak i same fundusze. Sektor funduszy emerytalnych i inwestycyjnych jest więc w naszym kraju relatywnie dobrze regulowany, co rzutuje na wysoki stopień jego bezpieczeństwa. W tym kontekście należy przyjrzeć się niniejszej analizie skoncentrowanej na „nieobowiązkowym” raportowaniu przez PTE i TFI, w zakresie reguł Social Responsibility Business oraz Corporate Governance.

Oba rodzaje podmiotów na swoich stronach www w zasadzie nie publikują raportów na temat zgodności z przyjętymi normami Kodeksu Corporate Governance, podobnie jak danych z zakresu ochrony środowiska. Niemal we wszystkich przypadkach zamieszczane informacje dotyczą głównie oferowanych produktów, cen jednostek uczestnictwa (jednostek rozrachunkowych) oraz innych informacji kierowanych do klientów.

Wykres 1.3.1

PTE i TFI podające do publicznej wiadomości raporty na temat zgodności z przyjętymi normami Kodeksu Corporate Governance

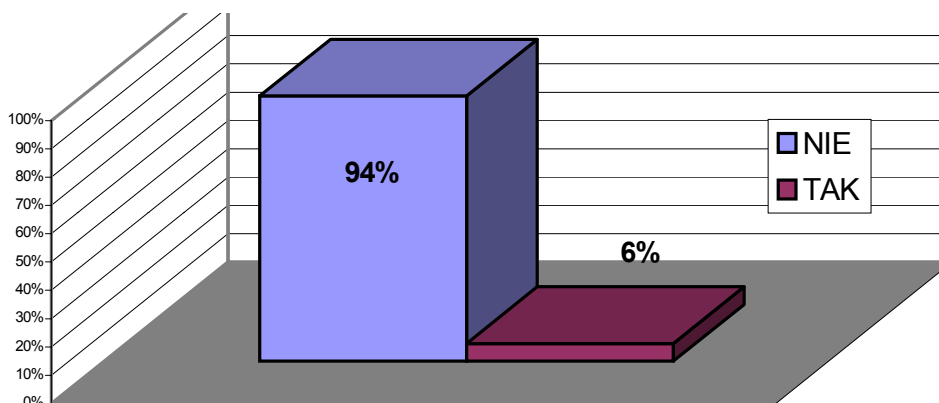

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

W działach informacyjnych dotyczących zatrudnienia nie ma w większości przypadków danych odnośnie polityki świadczeń, zasad BHP, standardów pracy itp. Pewnym wyjątkiem jest tutaj towarzystwo emerytalne Ergo Hestia, które na swojej stronie udostępnia krótkie informacje na temat programów szkoleń i kariery zawodowej w firmie.

Wykres 1.3.2

PTE informujące o planach szkoleń pracowniczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Żaden z funduszy emerytalnych i inwestycyjnych nie podał bezpośrednich informacji dotyczących problematyki bezpośrednio związanej z biznesem społecznie odpowiedzialnym w myśl reguł rozpropagowanych na międzynarodowych rynkach.

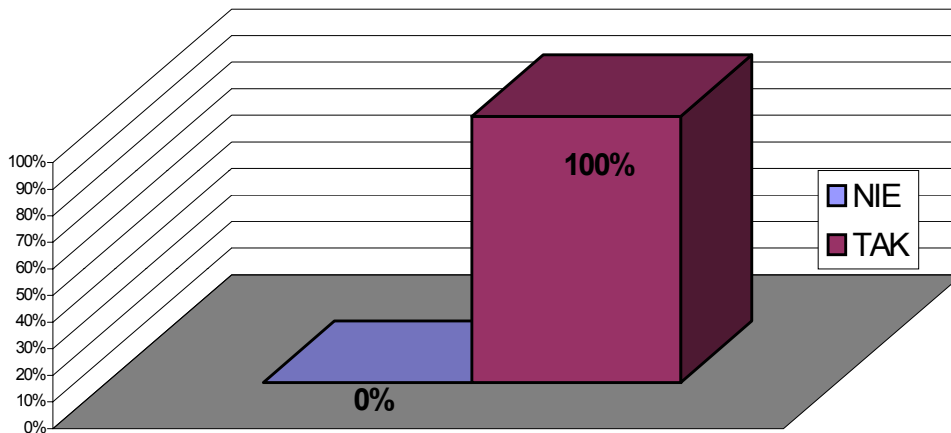
W tym miejscu można wskazać przykład z rodzimego rynku funduszy emerytalnych. Właścicielem akcji jednego z funduszy jest Episkopat Polski co oznacza, iż fundusz może preferować i inwestować aktywa w społecznie odpowiedzialne przedsięwzięcia. W trakcie akwizycji i akcji reklamowych po utworzeniu funduszu ten aspekt był zresztą znacząco akcentowany – w chwili obecnej nieco mniej.

Wszystkie fundusze działają za zgodą KPWiG / KNUiFE oraz podają do publicznej wiadomości wyniki finansowe, statuty oraz prospekty. Jest to związane z wymogami informacyjnymi zawartymi w aktach prawnych regulujących oba rodzaje podmiotów (ustawa o funduszach inwestycyjnych, ustawa o funduszach emerytalnych). Zakres regulacji zawarty w obu aktach prawnych wydaje się być wystarczający aby organy nadzoru, klienci i podmioty kooperujące w sposób klarowny uzyskiwali wszystkie niezbędne informacje.

Większość funduszy emerytalnych oraz inwestycyjnych na stronach www, publikuje informacje na temat członków zarządu oraz nieco rzadziej na temat składu rady nadzorczej. Zakres ich odpowiedzialności podawany jest dość pobieżnie lub najczęściej brakuje takich informacji. Dane dotyczące składu akcjonariuszy nie zawierają ich szczegółowych praw. Najprawdopodobniej wynika to z faktu, iż wprost wypływają one z uregulowań sformułowanych w KSH i fundusze nie widzą potrzeby ich opisywania na dostępnych dla każdego stronach internetowych. Kwestie powyższe również regulowane są w statutach, które zawierają stosowne zapisy dotyczące omawianych kwestii.

Wykres 1.3.3

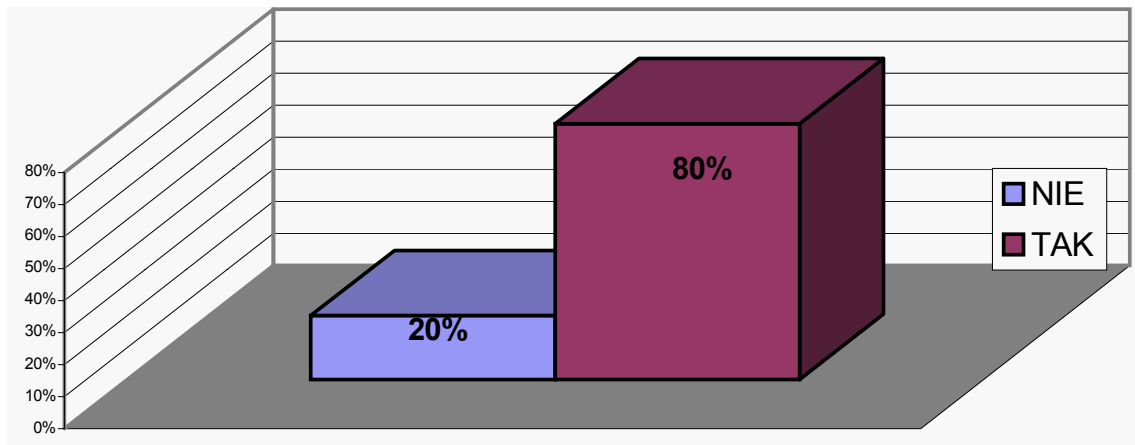
PTE podające informacje o członkach zarządu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Wykres 1.3.4.

TFI podające informacje o członkach zarządu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Dosyć charakterystyczny wydaje się brak szczegółowych danych na temat zewnętrznych audytorów, którzy weryfikują sprawozdania finansowe. Informacje które sporadycznie się pojawiają, są niestety dość pobieżne.

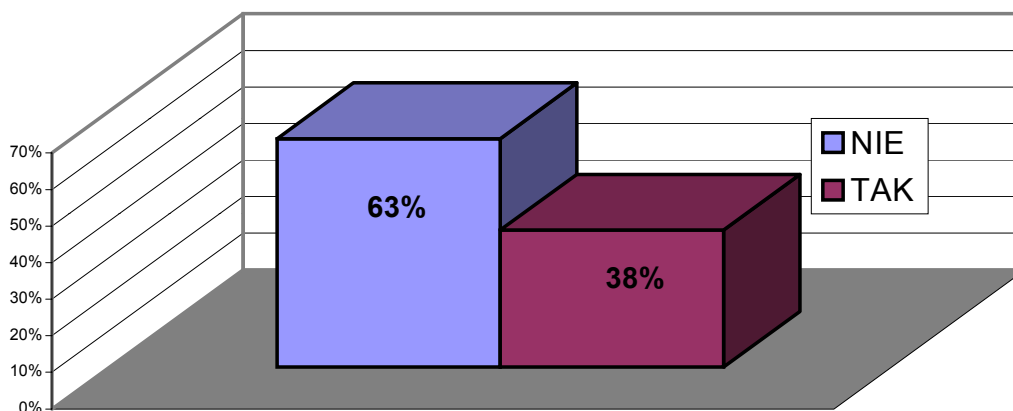
Można założyć, że niektóre z funduszy będące częścią większych grup finansowych stosują zasady Corporate Governance nie wspominając o tym na swoich stronach internetowych. Jako przykład może służyć Arka TFI SA, którego akcjonariuszem jest BZ WBK S.A. Na podstawie reguł stosowanych przez bank można domniemywać, iż Arka stosuje zasady Corporate Governance. Prace rady nadzorczej wspierane są przez działalność tzw. „komitetów” w których skład wchodzi zarówno członkowie rady jak i osoby spoza jej składu skierowane do

wykonywania zadań eksperckich i analitycznych. Tego typu rozwiązanie w znacznym stopniu usprawnia działalność rady a zarazem zwiększa skuteczność realizowanych przez nią zadań nadzorczych. Można zatem domniemywać, iż Arka TFI będąca częścią grupy bankowej również zaimplementowała sprawdzone mechanizmy zwiększające efektywność nadzoru właścielskiego.

Wykres 1.3.5

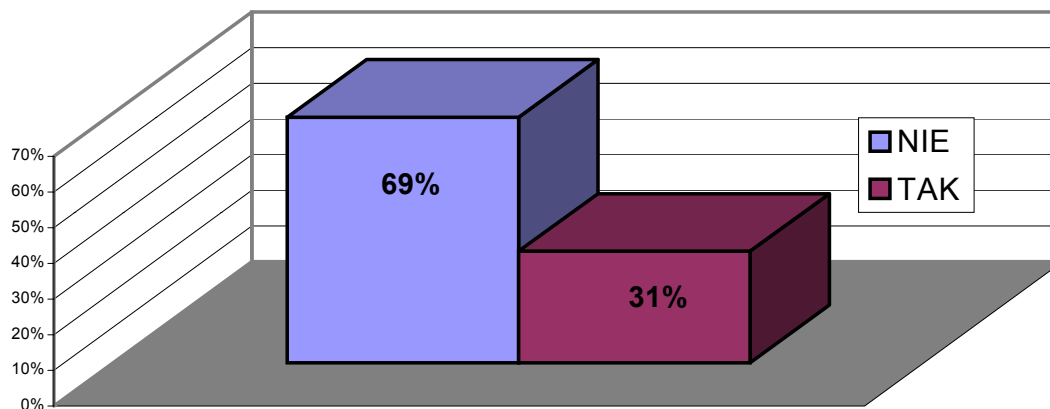
TFI podające do publicznej wiadomości szczegółowe informacje dotyczące składu i struktury rady nadzorczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Wykres 1.3.6

PTE podające do publicznej wiadomości szczegółowe informacje dotyczące składu i struktury rady nadzorczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Należałoby zadać następujące pytanie: „jakie mogą być konsekwencje braku wdrożenia przez TFI oraz PTE koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego”? Czy wdrożenie tych zasad może coś zmienić w zakresie ich funkcjonowania?

Wydaje się, że mogą one mieć wpływ od nieco innej strony i odegrać znaczącą rolę w upowszechnieniu tych zasad (szczególnie CG) wśród spółek, które potencjalnie mogą znaleźć się w ich portfelach inwestycyjnych, pod warunkiem przestrzegania omawianych norm.

Jak wskazują doświadczenia rynków rozwiniętych, stosowanie zasad etyki w biznesie jest dla spółek opłacalne. Na rynkach międzynarodowych różnica w wycenie akcji spółek stosujących w praktyce zasady „Corporate Governance” w porównaniu do pozostałych, które ich nie wdrożyły, wynosi często kilkanaście lub nawet kilkadziesiąt procent. Naturalnym więc wydaje się fakt, iż inwestorzy instytucjonalni są skłonni do lokowania swych aktywów w papierach wartościowych emitowanych przez spółki stosujące powyższe reguły.

Rzecz jasna ma to także praktyczne implikacje dla samych spółek, które w łatwiejszy sposób plasują nowe emisje akcji bądź obligacji na rynkach finansowych.

Obserwując tego typu tendencje należy domniemywać, że z biegiem czasu wprowadzenie zasad corporate governance może być coraz bardziej istotne i opłacalne dla samych TFI oraz PTE. Powinny one budować swoją pozycję głównie na zaufaniu zdobytym wśród swoich klientów oraz efektywności w zakresie pomnażania powierzonych im środków. Gdy inwestor podejmuje decyzję o zakupie akcji, obligacji lub innych papierów wartościowych kieruje się głównie parametrami które podaje sama spółka, rynek lub analitycy. Tak więc podejmujący decyzje inwestycyjne bazują na informacjach uzyskanych z otoczenia ekonomicznego.

Zdarzają się jednak przypadki gdy nawet na dobrze regulowanych rynkach, do których niewątpliwie należy rynek amerykański, występują przypadki łamania reguł etycznych i prawnych. Negatywnym przykładem może być koncern energetyczny Enron, który dzięki zabiegom mającym na celu ukrycie rzeczywistej kondycji finansowej przez długi okres kreował wizerunek dobrze prosperującej korporacji. Niestety inwestorzy dowiedzieli się o tym w momencie w którym nie byli w stanie odzyskać ulokowanych środków.

Dotychczas w naszym kraju nie było sytuacji zbliżonej do Enronu lub WorldComu, jednak od czasu do czasu pojawiają się informacje o nieuczciwych praktykach stosowanych przez niektóre spółki lub ich władze. Ukrywanie informacji mających bezpośredni wpływ na wycenę rynkową

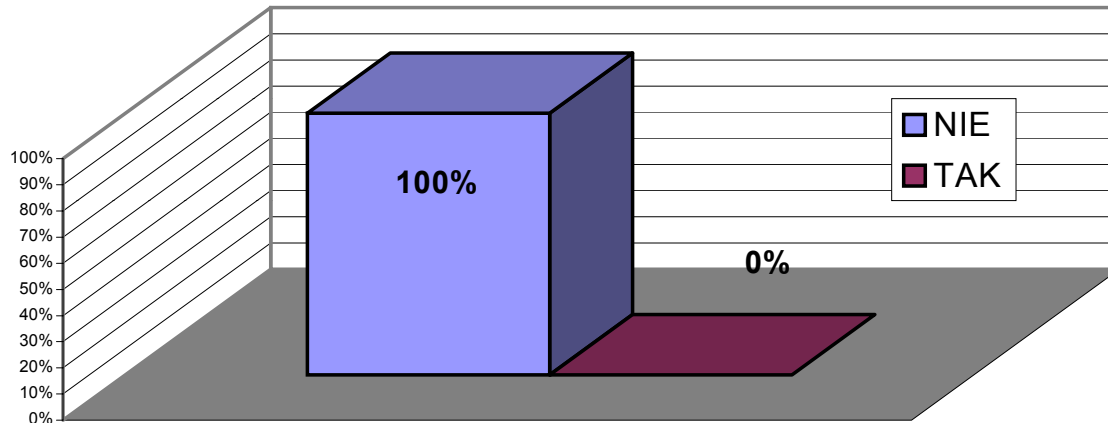

przedsiębiorstwa nie może mieć miejsca na rynku, który pragnie być uznanym za dobrze zorganizowany i bezpieczny. Rzecz jasna nie da się wyeliminować wszystkich przypadków, których przyczyną są nieuczciwe praktyki stosowane przez spółki.

Niewątpliwie wdrożenie zasad biznesu społecznie odpowiedzialnego oraz zasad Corporate Governance (również pod wpływem wymagających tego inwestorów instytucjonalnych takich jak fundusze inwestycyjne zarządzane przez TFI czy emerytalne zarządzane przez PTE) może w znacznym stopniu zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia podobnych zdarzeń w przyszłości.

Wykres 1.3.7

TFI oraz PTE podające do publicznej wiadomości informacje dotyczące zasad polityki inwestycyjnej zgodnych z zasadami biznesu społecznie odpowiedzialnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową.

Korzyści płynące z tego tytułu dla działających w naszym kraju TFI i OFE mogą być bardzo znaczące. Należy pamiętać, że oba rodzaje funduszy lokują znaczną część swoich aktywów w papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu. W momencie gdy wystąpi nagły spadek notowań jednej ze spółek spowodowany nieprawidłowym zarządzaniem lub

malwersacjami, w sposób pośredni tracą na tym klienci którzy powierzyli swe środki tym instytucjom. Tak więc szybka i kompleksowa implementacja właściwych reguł postępowania zmniejsza to ryzyko zwiększając jednocześnie bezpieczeństwo lokowanych środków.

W naszym kraju systematycznie wzrasta świadomość tego faktu. Wiele środowisk daje wyraźne sygnały by rodzime podmioty gospodarcze zaczęły równać do najwyższych standardów światowych. Przejawem tego są również głosy dotyczące wprost norm etycznych oraz reguł „biznesu społecznie odpowiedzialnego”.

Analizując rozwój międzynarodowych firm, można często zauważyć, iż spółki i korporacje które chcą osiągnąć stabilny i długookresowy sukces, powinny uwzględnić w swych działaniach jednocześnie aspekty ekonomiczne, etyczne i ekologiczne. Firmy, które chcą zająć znaczącą pozycję na rynku muszą podążać drogą zrównoważonego rozwoju. By ta strategia była skuteczna, powinna obejmować w równym stopniu wymiar ekonomiczny, ekologiczny i społeczny. Odpowiednim rozwiązaniem powinno być poszukiwanie kierunków działalności, które są jednocześnie: społecznie odpowiedzialne, ekologicznie przyjazne i ekonomicznie wartościowe.

Jest to niewątpliwym wyzwaniem dla rodzimych instytucji finansowych, takich jak TFI oraz PTE. Chcąc podążać drogą zrównoważonego rozwoju oraz budowania i utrzymania dotychczas zbudowanego zaufania, niewątpliwie powinny rozważyć zasadność wdrożenia zasad CSR, czyli biznesu społecznie odpowiedzialnego. Świadomość społeczna konsumentów i klientów systematycznie się zmienia. Podlega ona również zasadniczym zmianom wśród kadry zarządzającej sektora finansowego. Może to mieć głębokie implikacje praktyczne. Sukcesywne wprowadzanie wysokiej kultury zarządzania obejmującej m.in. wdrożenie szczegółowych zasad odpowiedzialności społecznej i ekologicznej, może prowadzić wprost do zwiększenia efektywności procesów inwestycyjnych, wzrostu konkurencyjności, poziomu motywacji pracowników itp. Następstwem tych czynników może być utrzymanie dotychczasowych oraz pozyskanie nowych klientów, co rzecz jasna jest jednym z głównych czynników wzrostu efektywności ekonomicznej prowadzonej działalności.

Brak wdrożenia zasad CSR może stopniowo prowadzić do „spychania firmy na margines” przez konkurentów, którzy wcześniej już takie rozwiązania wprowadzili.

Wydaje się, że wraz z rozwojem świadomości klientów i inwestorów już same określenia jak: „biznes społecznie odpowiedzialny”, zgodność z etyką, uczciwość itp. będą nabierały nowego wymiaru.

Dziś w naszym kraju w świetle wielu nadużyć, związanych z nakładaniem się życia politycznego oraz gospodarczego większość społeczeństwa oczekuje rozwiązań, które wprowadzą w tym zakresie ład i porządek. Nadmiar ingerencji polityki w gospodarkę poważnie ograniczyło zaufanie społeczeństwa. Odpowiedzią na powyższy problem może być wdrożenie zasad i reguł CSR nie tylko wśród analizowanych spółek zarządzających funduszami emerytalnymi i inwestycyjnymi ale także dla wszystkich podmiotów gospodarczych

Reasumując część badawczą w zakresie towarzystw funduszy inwestycyjnych oraz powszechnych towarzystw emerytalnych:

- Dane na stronach www bywają często aktualizowane, bądź zmieniane - zakres informacji zmienia się na bieżąco, zwłaszcza w zakresie parametrów bezpośrednio związanych z polityką inwestycyjną. Klienci obu rodzajów funduszy mogą na bazie uzyskanych informacji w prosty sposób uzyskać dane niezbędne do podjęcia decyzji o utrzymaniu bądź zmianie podmiotu zarządzającego ich środkami.
- W zakresie wdrożenia zasad biznesu społecznie odpowiedzialnego rodzime fundusze niewątpliwie muszą przebyć jeszcze relatywnie długą drogę. Być może niektóre (nie informując o tym) podjęły już prace nad ich implementacją. Pełne ich wprowadzenie z pewnością przyczyni się do przejrzystości prowadzonych inwestycji oraz w konsekwencji zwiększy bezpieczeństwo powierzanych im środków. Ponadto wydaje się, że jako inwestorzy instytucjonalni mogą odegrać znaczącą rolę w przyspieszeniu tempa wprowadzania norm na rynku spółek dopuszczonych do publicznego obrotu.